



STIAN BRENDEN MASKINSERVICE AS
Brennhaugvegen 104
2663 DOVRESKOGEN

Vår ref.: 201602447-344
Deres ref.:

Lillehammer, 26. november 2018

Tillatelse til fysiske tiltak i vassdrag - Kryssing av bekker på Kvamsfjellet, VA Furusjøen, Nord-Fron kommune

Viser til søknad datert 23.10.18, samt ettersendelse av utfyllende informasjon den 09.11.18.

Sakshistorikk

Stian Brenden Maskinservice AS er totalentreprenør for prosjektet VA Furusjøen på Kvamsfjellet, der Nord-Fron kommune er byggherre. Fylkesmannen i Oppland mottok 30.07.18 de første bekymringsmeldingene fra tredjepart angående tilslamming av vassdrag i området. På bakgrunn av dette ble det gjennomført en befaringsreise 10.09.18, og det ble i brev av 24.09.18 konkludert med at tiltak og aktiviteter i forbindelse med VA-prosjektet har medført forurensning i form av utslipp av vann med høyt partikkelinnhold til vassdrag, og at det er utført tiltak i vassdrag uten nødvendig tillatelse. I etterkant av dette mottok Fylkesmannen flere bekymringsmeldinger, og det ble gjennomført en inspeksjon av anlegget 15.10.18. Her deltok også Oppland fylkeskommune. Denne inspeksjonen avdekket at det fortsatt pågår forurensende utslipp av tilslammet vann til vassdrag og terreng, og at Fylkesmannens oppfordringer i brev av 24.09.18 om å sørge for forsvarlig vannhåndtering i anleggsområdet ikke er fulgt opp. Jf. brev fra Fylkesmannen datert 05.11.18 er tilsynssaken nå avsluttet, da Stian Brenden Maskinservice AS har gitt tilfredsstillende tilbakemelding på det som ble etterspurt i kontrollrapporten.

I forbindelse med prosjektet skal det gjennomføres flere bekkekryssinger, samt andre tiltak langs vassdrag i området. Til nå er det gjennomført gravearbeider i bekker i forbindelse med kryssing av bekkene med grøft for VA-ledning, ett parti av Krokbecken er kanalisert, og som følge av at vann fra grøftetraseene er pumpet ut/har lekket ut i bekker er det tilført betydelige mengder slam og finstoff som har sedimentert og lagt seg på bunnen av bekkene. Blant annet har store mengder finstoff sedimentert i bekk inn til Årvillingen og i Sildtjønnebekken ovenfor Skjemtjønna, og det er store avsetninger med slam og finstoff ut i Årvillingen. Tiltakene er gjennomført uten de nødvendige tillatelser, og det er brudd på forurensningsloven § 7 (plikt til å unngå forurensning) og forskrift om fysiske tiltak i vassdrag § 1.

Postadresse:
Postboks 988

2626 LILLEHAMMER
Org. nr: 961382335

Besøksadresse:
Kirkegt. 76, Lillehammer

Bankkonto: 2000 09 50018
E-post: postmottak@oppland.org

Saksbehandler:
Mari Olsen - Regionalenheten
Henriette Aasen - Kulturarv
Telefon: 612 89 191 / 905 82 024
E-post: Mari.Olsen@oppland.org

Søknadens innhold

Stian Brenden Maskinservice AS søker om tillatelse til å gjennomføre resterende tiltak som berører vassdrag. Dette med grunnlag i utarbeidede rutiner for kryssing av bekker og håndtering av overvann og tiltaksplan for bekkekryssing, samt ytterligere tiltak for å forhindre og følge opp tilslamming av vassdrag. Alle ansatte har deltatt på gjennomgang av prosedyre for bekkekryssinger og håndtering av overvann. Ønsket gjennomføringstidspunkt for resterende kryssinger er nå i vinter.

Gjenstående tiltak i prosjektet er kryssing av bekker og gravearbeid langs med bekker i forbindelse med graving av VA-grøft for opparbeidelse av ledningsnett og kloakkpumpestasjoner. I tillegg til kryssingsarbeidet er utfordringen med overvann i form av både nedbør og tilsig fra mindre bekker og grunnvann ut i grøftene elementer som berører vassdraget. Dette gjelder både for grøfter som allerede er gravd og står åpne i dag, samt gjenstående tiltak der det kan forventes samme problematikk. Tiltaksplanen viser at det er 7 gjenstående kryssingspunkt; i Vetlårvillingsbekken, Sildtjønlibekken, Øvre Sildtjønlibekken, Årvillingsbekken, bekk fra Røssumbuvika og bekk fra Kvamvika. Bekk ved badeplass Årvillingen, Krokbecken og Øvre Sildtjønlibekken er krysset tidligere i sommer.

Bekkekryssinger skal utføres etter gjeldende prosedyre, for å sikre hensynet til vassdragsmiljøet og forhindre tilførsel av partikler og slam til vassdrag. Prosedyren inneholder føringer på kryssingstidspunkt, byggetid, vannføring, lagring av masser, tørrelegging, og reetablering av bekkeløp med tilbakeføring av opprinnelig bunnsstrukt. For å forhindre at vann fra byggegrunn og byggegrop renner ut i vassdraget etter kryssing, planlegges det å etablere sedimentasjonsbasseng med voll i forkant på hvert enkelt kryssingspunkt. Vollen bygges opp av singel og fiberduk eller halm, og skal fungere som et filtreringsmedium. Fiberduk og halm skal ettersees jevnlig, og byttes når det tetter seg med finstoff. Samtlige avbøtende tiltak vil bli brukt på hvert enkelt kryssingspunkt, men blir fortløpende vurdert slik at eventuelle tilpasninger og endringer kan gjøres underveis.

Videre er det utarbeidet en kontrollrutine i forbindelse med vassdragskryssinger. Førtilstanden skal dokumenteres med fotografering. Etter utført kryssing skal det foretas en besiktigelse av området for å kontrollere farge på eventuell avrenning som går ut i vassdraget, og fargen på selve bekken. På bakgrunn av den visuelle kontrollen vil ytterligere behov for kontroll bestemmes. Er vannet i bekkene synlig misfarget eller på annen måte visuelt preget av at det kan være tilført finstoff og slam fra anleggsarbeidene, skal behov for vannprøver vurderes. Bildedokumentasjon fra den visuelle kontrollen vil lagres som vedlegg til sjekklista for etterkontroll av kryssingspunktene.

Vurdering fra Regionalenheten

Fysiske tiltak i vassdrag og aktiviteter og inngrep i vannforekomster vurderes henholdsvis etter forskrift om fysiske tiltak i vassdrag av 15. november 2004, og etter § 12 i forskrift om rammer for vannforvaltningen av 1. januar 2007.

Generell merknad

Innledningsvis ønsker Oppland fylkeskommune å presisere at det er svært uheldig at arbeidet som har blitt gjennomført til nå er gjort uten de nødvendige tillatelser, og at det foreligger brudd på et lovverk

som fylkeskommunen forvalter og er myndighet etter. Fysiske tiltak som berører fiskeførende strekninger i vann og vassdrag skal primært gjennomføres i perioden 15. juni - 15. september. Slike tiltak vil medføre en oppvirvling av finstoff med påfølgende transport av dette nedstrøms, og det er derfor viktig at arbeidet ikke skjer på et tidspunkt da det ligger fiskerogn nedgravd i grusen. Dette for å unngå oppgraving og nedslamming av rogn og plommeseckkyngel, og en skade på rekrutteringen som følge av dette. Prosjektet har medført en omfattende tilførsel av slam og finstoff til små bekker med relativt begrenset vannføring utenfor overnevnte tidsperiode, og tydelig hatt negativ påvirkning på vassdrag i området. Det må derav forventes at gyteforholdene i bekkene er ødelagt på kort sikt, med påfølgende skadevirkninger på årets rekruttering av fisk. Om tiltakene har medført en mer permanent skade gjenstår å se, da dette er noe som må avventes til etter vårflommen i 2019 med å avgjøre. Oppland fylkeskommune og Fylkesmannen i Oppland kommer til å gjennomføre en befaring etter vårflommen, for å vurdere krav om gjenoppretting av den naturlige tilstanden i vassdraget, jf. § 3 i forskrift om fysiske tiltak i vassdrag. Vi kommer tilbake med en henvendelse på dette.

Gytebekker

Søknaden nevner Krokbecken, Sildtjønlibekken (bekk mellom Sildtjønne og Skjemtjønna) og Årvillingsbekken (bekk inn i Årvillingen, fra øst) som gytebekker for ørret i området, noe Søre Kvam Fiskeforening kan bekrefte. Oppland fylkeskommune har ikke opplysninger som tilsier noe annet, men kan ikke utelukke at fisk bruker noen av de andre bekkene, eksempelvis bekk i Kvamvika, bekk ved badeplass Årvillingen og bekk mellom Årvillingen og Skjemtjønna.

I utgangspunktet er det aktuelt å vente med gjenstående arbeider i gytebekkene til neste år, slik at det gjøres i perioden 15. juni - 15. september. Vi ser imidlertid at alle tre gytebekkene allerede enten er krysset, kanalisert, eller på annen måte påvirket av avrenning fra slamholdig overflatevann, der det må påregnes at dette har ødelagt så å si all rekruttering denne sesongen. Oppland fylkeskommune ser derfor at det kan være mest hensiktsmessig å krysse gytebekkene nå i vinter. Dette er også diskutert med Fylkesmannen i Oppland og Søre Kvam Fiskeforening. Ved å krysse alle bekker i vinter vil det skje på en tid på året da det er frost i bakken og lav vannføring, noe som vil avhjelpe problematikken med avrenning av slamholdig overflatevann og transport av dette videre ned i vassdraget. Det vil også medføre at alle fysiske inngrep i vassdrag skjer innenfor en sesong slik at man ikke risikerer den samme situasjonen med tilslamming neste sommer, samt at alle tiltak er gjennomført i forkant av tidligere nevnte befaring til våren der gjenoppretting skal vurderes.

Vi understreker at selv om skaden allerede har skjedd i gytebekkene stilles det like store krav til å iverksette avbøtende tiltak; både for å redusere tilslamming generelt, men også grunnet gjennomføring på vinteren. Røye finnes i både Årvillingen og i Furusjøen, og er en innsjøgyter der rogn på tilsvarende måte som ørretens legges om høsten og klekker til våren. Det er derfor viktig av hensyn til røya at det ikke skjer en ytterligere tilslamming av bekkene, som etter hvert havner ut i innsjøene. Avbøtende tiltak mot tilslamming vil derfor være like aktuelt også i de bekkene som ikke er gytebekker.

Vurdering av avbøtende tiltak

Oppland fylkeskommune vurderer de avbøtende tiltakene som er beskrevet i søknaden og vedlagte prosedyrer som tilstrekkelige, forutsatt at de virker etter intensjonen. Tilpasning på den enkelte

kryssing og bruk av erfaringer som har blitt gjort tidligere og underveis er viktig å hensynta når tiltakene skal gjennomføres. Sedimentasjonsbasseng og voller må anlegges på en slik måte at de tåler kraftig nedbør, jf. RUH om brist i demning/voll ved badeplass Årvillingen 12.11.18, og det må ettersees jevnlig for å kontrollere funksjonalitet og eventuelle behov for justeringer. Singel som brukes i vollene må være vasket i forkant slik at den ikke inneholder finstoff og steinnåler som kan bli vasket ut i vassdraget. Videre er det viktig at istandsetting av bekkeløpet etter kryssing skjer på en slik måte at opprinnelig tilstand gjenopprettes. I gytebekkene må fiskens miljøkrav hensyntas ved blant annet tilbakeføring av naturlig bunnsubstrat. Bruk av sprengstein/kantet stor stein, samt retting av bekkeløp, må unngås (jf. Krokbecken). Fylkeskommunen ser at dette er tatt inn i prosedyren for bekkrekryssinger.

Vedrørende vannprøvetaking for å kontrollere innholdet av finstoff i bekkene er det bra at dette inngår som en del av kontrollrutinen, da det vil være med på å vise om de avbøtende tiltakene er tilstrekkelige og si noe om hvor stor påvirkning arbeidene har hatt på bekkene. Fylkeskommunen mener imidlertid at Stian Brenden Maskinservice AS må engasjere en ekstern aktør til å ta prøvene, slik at uavhengighet sikres. Hvem dette blir er det opp til Stian Brenden Maskinservice AS å bestemme, men et eksempel kan være Søre Kvam Fiskeforening, hvis de sier seg villige. Vi ser også behov for å sette en grense på partikkelinnhold i vannet, slik at det blir enklere å forholde seg til prøveresultatene både for Stian Brenden Maskinservice AS og fylkeskommunen. Tillatt maksimalkonsentrasjon av suspendert stoff målt ved utslippspunktet settes til 50 mg/l jf. grenseverdi satt i forurensingsforskriftens § 30-6 for utslipp fra produksjon av grus, pukk, sand og singel, noe som ansees som relevant for aktiviteten som skjer på Kvamsfjellet. Overskridelse av grenseverdien fører til krav om at arbeidet stanses inntil nødvendige tiltak iverksettes for å redusere tilførselen av finstoff til vassdraget. Følgelig må Stian Brenden Maskinservice AS rapportere alle prøveresultater til fylkeskommunen, og skulle grenseverdien overskrides må arbeidet umiddelbart stanses på eget initiativ og dialog med fylkeskommunen opprettes.

Kantvegetasjon

Tiltakene langs VA-traseen omfatter betydelige gravearbeider i terrenget, der topplaget er tatt av langs en 5-6 meter bred trase der VA-grøftene går. Vassdragets omgivelser, inkludert kantvegetasjon, påvirkes følgelig av dette. Kantsonene tjener flere formål knyttet til både biologisk mangfold, vannkvalitet, landskap og friluftsliv. Kantvegetasjon spiller også en rolle i å forhindre erosjon, ved å binde og stabilisere bekkekanten slik at utrasing og tilførsel av jord og finstoff til vassdraget unngås. Vi ser det derfor som viktig at skråninger og kantsoner som berøres settes i stand igjen etter inngrepet, samt sikres mot erosjon.

Forholdet til Vannforskriften

Vannforskriften § 4 sier at tilstanden i overflatevann skal beskyttes mot forringelse, forbedres og gjenopprettes med sikte på at vannforekomstene skal ha minst god økologisk og god kjemisk tilstand. Aktuelle bekker på Kvamsfjellet er i Vann-Nett databasen registrert med god økologisk tilstand (Furusjøen og Vålåsjøen, sidebekker, vannforekomst-ID: 002-2096-R) og forventes å nå miljømålene innen utgangen av 2021, som er avslutningen på den inneværende planperioden for de regionale vannforvaltningsplanene. I klassifiseringen av miljøtilstand i elver og innsjøer inngår blant annet biologiske kvalitetselementer som fisk og bunnfauna. Som følge av den negative påvirkningen

gjennomførte tiltak på Kvamsfjellet har hatt på vassdraget, er det pr. nå tvilsomt om den gode økologiske tilstanden kan opprettholdes i de berørte bekkene. Dette avgjøres av om forringelsen er av midlertidig eller permanent karakter, og er noe som må vurderes til våren og tas i betraktning når krav om gjenoppretting skal bestemmes.

Avklaring etter annet lovverk

Det ble i forkant av søknaden stilt spørsmål fra Stian Brenden Maskinservice AS om behovet for avklaring etter annet lovverk enn lakse- og innlandsfiskeloven, da primært forurensningsloven. Tiltakene i VA-prosjektet er i all hovedsak søknadspliktige i henhold til forskrift om fysiske tiltak i vassdrag. Dette gjelder også forurensning som oppstår som en direkte konsekvens av VA-prosjektet, i form av tilførsel av tilslammet vann til vassdrag. Oppland fylkeskommune har derfor avklart med Fylkesmannen i Oppland, som er myndighet etter forurensningsloven, at saken primært skal følges opp videre med utgangspunkt i forskrift om fysiske tiltak i vassdrag, og at vilkår som settes i denne tillatelsen skal ivareta hensynet til forurensning av vann og vassdrag. Følgelig må eventuelle fremtidige avklaringer og spørsmål vedrørende dette og tillatelsen som gis her, avklares med Oppland fylkeskommune. Dersom det er andre forhold som kan medføre fare for forurensning, slik som vesentlig tilslamming i terreng eller andre forhold som berører forurensningsområdet, så anbefaler fylkeskommunen at Stian Brenden Maskinservice AS avklarer dette med Fylkesmannen.

Vurdering fra Kulturarv

VA-tiltaket ligger innenfor vedtatt reguleringsplan, der undersøkelsesplikten etter kulturminneloven (kml) § 9 ble oppfylt i forbindelse med planarbeidet. Tiltaksområdene i VA-planen ser ikke ut til å være i konflikt med registrerte automatisk fredete kulturminner, som er regulert til bevaring med hensynssoner etter plan- og bygningsloven § 11-8 bokstav D. Unntak er et mulig jernvinneanlegg ved Bjørgebu camping, som vi har fått opplysning om fra lokalkjente. Det mulige kulturminnet er innarbeidet i Askeladden. Opplysningen ble gitt etter vedtak av reguleringsplanen, og det er fare for at kulturminnet allerede da var berørt av tiltak. Melding fra grunneier sommeren 2018 om at VA-tiltaket kunne komme i konflikt med kulturminnet ble dessverre ikke fulgt opp, av kapasitetsårsaker. Vi vet derfor ikke om VA-tiltaket har berørt kulturminnet, men vil kontrollere dette neste sesong.

VA-planen skulle vært oversendt til kulturminnemyndighetene for uttalelse før iverksettelse, ettersom tiltaket kunne berøre registrerte automatisk fredet kulturminne, jf. kml § 8 første ledd. Dersom jernvinneanlegget faktisk er berørt av gravearbeidet i forbindelse med VA-planen, er ikke meldeplikten etter kml § 8 2. ledd overholdt, ettersom man ikke kan unngå å se kull og slagg i store mengder dersom man graver gjennom et jernvinneanlegg. Dette med forbehold, inntil vi har funnet ut om kulturminnet er berørt. Vi vil følge opp dette videre.

Konklusjon

Oppland fylkeskommune gir tillatelse til resterende bekketryssinger på Kvamsfjellet i forbindelse med prosjektet VA Furusjøen, Nord-Fron kommune. Tillatelsen er gitt etter § 1 i forskrift om fysiske tiltak i vassdrag av 15. november 2004. Det forutsettes følgende:

- Bekkekryssingene gjennomføres vinteren 2018/2019, på et tidspunkt da det er tørt i bakken og vannføringen er lav. Vannføringen er på nåværende tidspunkt gjennomgående høy for årstiden, og det presiseres at det må ventes med tiltak til vannføringen har gått tilstrekkelig ned, og bakken har fryst ordentlig til.
- Avbøtende tiltak for å forhindre avrenning av overflatevann til vassdrag gjennomføres som beskrevet i søknad, tiltaksplan og øvrige prosedyrer. Singel som brukes i vollene må være vasket på forhånd.
- Uavhengig aktør må engasjeres for å ta vannprøvene som inngår som en del av kontrollrutinen.
- Beskrevet kontrollrutine i etterkant av bekkekryssinger følges opp, og prøveresultater fra vannprøvene rapporteres til Oppland fylkeskommune. Tillatt maksimalkonsentrasjon av suspendert stoff målt ved utslippspunktet settes til 50 mg/l. Overskrider grenseverdien må arbeidet umiddelbart stanses på eget initiativ, nødvendige tiltak iverksettes for å redusere tilførselen av finstoff til vassdraget, og dialog med fylkeskommunen opprettes.
- Bekkeskråninger og kantsoner som berøres må settes i stand igjen etter inngrepet, og sikres mot erosjon.

Avslutningsvis oppfordres det til å ta kontakt hvis noe er uklart, eller hvis det oppstår situasjoner underveis som trenger avklaring. Eventuelle uønskede hendelser skal meldes til Oppland fylkeskommune.

Tillatelsen fritar ikke for eventuelt privatrettslig erstatningsansvar som følge av skader på fiskebestanden grunnet gjennomført aktivitet, og tiltak det åpnes for i denne tillatelsen.

Vedtaket er et enkeltvedtak med tre ukers klagefrist, jf. Forvaltningsloven kapittel VI. Eventuell klage rettes til Oppland fylkeskommune.

Med hilsen

Wibeke Børresen Gropen
Teamleder plan og miljø
Regionalenheten

Kristin Loe Kjelstad
Fylkeskonservator
Kulturavv

Etter våre rutiner er dette brevet godkjent og sendt uten underskrift.

Kopi til: Svein Morten Haverstad, Søre Kvam Fiskeforening
Siw Anita Killi, Stian Brenden Maskinservice AS
FYLKESMANNEN I OPPLAND, Postboks 987, 2604 LILLEHAMMER
NORD-FRON KOMMUNE, Nedregata 50, 2640 VINSTRA
NORGES VASSDRAGS- OG ENERGIDIREKTORAT (NVE) REGION ØST, Postboks 4223,
2307 HAMAR